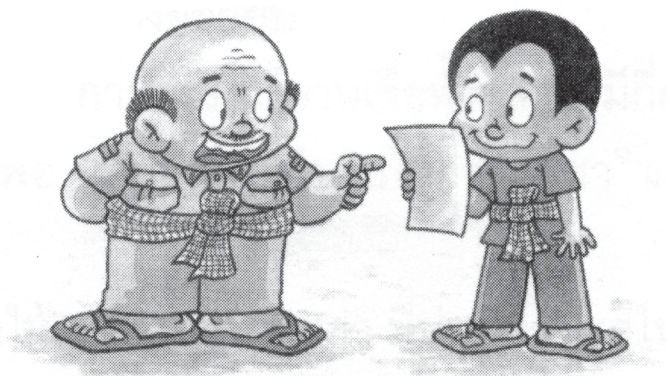

តើវាជាការបោះឆ្នោត
តាម អ.រ.ប. ដ៏ងាយស្រួល
បោះឆ្នោតការ
ដូច្នេះឬទេ?

3.

สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ มีอะไรบ้าง ?

3.1 สิทธิต้องรู้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7

มาตรา 7 หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อย
ดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

- (1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
- (2) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- (3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

(4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้น โดยสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

- (5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้รับการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้น ก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว

ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายจ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ตามที่เห็นสมควร

WWW.RATCHAKITCHA.SOC.GO.TH

3.2 สิทธิตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9

สำหรับข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจสอบได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 โดยไม่ต้องมีคำขอ และไม่ต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นั้น ประกอบด้วย

1. ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว หรือผลการพิจารณา

- เป็นกรณีที่เอกชนยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้พิจารณาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การขออนุญาต การขออนุมัติที่เป็นบรรทัดฐาน
- เป็นกรณีที่เอกชนโต้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ไม่อนุญาตให้แก่นั้นๆ มีสิทธิอุทธรณ์ไปยังผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณา

2. นโยบายและการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 7 (4)

เป็นสิ่งที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทางปฏิบัติ หรือเพื่อให้ข้อแนะนำต่อนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว อันเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน นโยบายและการตีความดังกล่าว ได้แก่

- 1) นโยบายพลังงานแห่งชาติ
- 2) นโยบายตำรวจแห่งชาติ
- 3) การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นๆ

ฯลฯ

3. แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี ของปีที่กำลังดำเนินการ

ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ไม่เฉพาะเพื่อให้ผู้รับเหมาหรือผู้ประกอบการเท่านั้น แต่รวมถึงประชาชนทั่วไปให้ได้รู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงบประมาณประจำปี ตลอดจนแผนงานและโครงการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต่างๆ มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส แผนงาน โครงการดังกล่าว ได้แก่

- 1) แผนแม่บท แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวของหน่วยงาน
- 2) แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด
- 3) งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการอุดหนุนจากรัฐ
- 4) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
ฯลฯ

4. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คู่มือหรือคำสั่งนี้มีที่มาสองทาง คือ หน่วยงานของรัฐนั้นเป็นผู้ตราหรือกำหนดให้มีทางหนึ่งและหน่วยงานอื่นเป็นผู้ตราหรือกำหนด มีผลให้หน่วยงานของรัฐนั้นต้องปฏิบัติตามอีกทางหนึ่ง เช่น กระทรวงมหาดไทยในฐานะองค์กรกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกแนวทางปฏิบัติต่างๆ เป็นต้น คู่มือหรือคำสั่งดังกล่าวได้แก่

- 1) คู่มือการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคารฯ
- 2) คู่มือการขออนุญาตตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
- 3) คู่มือขออนุญาตตั้งโรงแรม
ฯลฯ

5. สิ่งพิมพ์ที่อ้างอิงถึงในราชกิจจานุเบกษา

ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 โดยเฉพาะมาตรา 7(4) ที่เผยแพร่เป็นสิ่งพิมพ์ไว้แล้วไม่จำเป็นต้องนำลงในราชกิจจานุเบกษาอีก เพียงแต่อ้างอิงไว้ในราชกิจจานุเบกษาว่าได้มีการพิมพ์เผยแพร่รวมทั้งจำหน่ายแจกข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแล้ว และต้องจัดให้มีสิ่งพิมพ์นั้นไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีจัดหาภายหลังไม่สะดวก

6. สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

1) สัญญาสัมปทาน คือ สัญญาที่รัฐอนุญาตให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะ เช่น การเดินรถประจำทาง เป็นต้น หรือสัญญาให้เอกชนจัดทำประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำไม้ การทำเหมืองแร่ เป็นต้น

2) สัญญาผูกขาดตัดตอน คือ สัญญาที่ให้สิทธิเอกชนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้แต่เพียงผู้เดียว เช่น สัญญาให้ผลิตสุรา เป็นต้น

3) สัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ คือ กิจการที่เป็นของรัฐแต่มีการร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำ เช่น สัญญาให้บริการโทรศัพท์ เป็นต้น

7. มติคณะรัฐมนตรี มติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี

มติของคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย มีความสำคัญในการบริหารราชการ ได้แก่

- 1) มติคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
- 2) มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร
- 3) มติคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 4) มติคณะกรรมการนโยบายการเงิน
- 5) มติคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ
- 6) มติคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ฯลฯ

8. ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด ซึ่งขณะนี้มียู่ 3 ฉบับ คือ

- 1) ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐ
- 2) ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสรุปผลการพิจารณาการจัดซื้อจัดจ้างในรอบเดือนของหน่วยงานของรัฐ (แบบ สขร.1)
- 3) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

3.3 สิทธิได้รู้ด้วยการขอข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 11

มาตรา 11 นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 7 หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือที่มีการจัดให้ประชาชนค้นคว้าได้ตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ และคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบุนสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสาร จากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่า กรณีที่ขอนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่จำเป็น เพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว ให้นำความในมาตรา 9 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา 11 โดยอนุโลม

3.4 สิทธิศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 26

มาตรา 26 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือมีอายุครบกำหนดตามวรรคสองนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐส่งมอบให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดลอกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แยกตามประเภท ดังนี้

(1) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 14 (ข้อมูลที่ไม่เปิดเผยไม่ได้) เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี

(2) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 15 (ข้อมูลบางส่วนที่อาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย) เมื่อครบยี่สิบปี

กำหนดเวลาตามวรรคสอง อาจขยายออกไปได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

(2) หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ยังไม่ควรเปิดเผย โดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย คำสั่งการขยายเวลานั้น ให้กำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

การตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายระยะเวลาไม่เปิดเผยจนเกินความจำเป็นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง บทบัญญัติตามมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่คณะรัฐมนตรีออกกระเบียบกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา

3.5 สิทธิได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 12

มาตรา 12 ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 11 แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

3.6 สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีมีส่วนได้เสีย

มาตรา 17 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มิมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้ จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 18 หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี

3.7 สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 13 ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูในศูนย์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวก โดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

3.8 สิทธิอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา 18 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา 17 ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (กวจ.) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

มาตรา 25 ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนา ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา 9 วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควร เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้ ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่เป็ความจริงให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ **ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์** ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารโดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการและไม่ว่ากรณีใดๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมแล้วได้

3.9 สิทธิได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

มาตรา 23 หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวกับและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

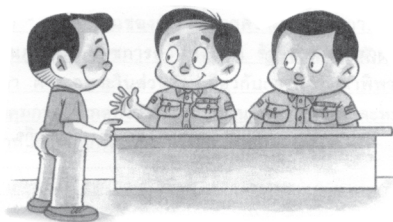
(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบ
แก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- (ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- (ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบ
ให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสาร
ส่วนบุคคล ตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม
หรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล
หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูล
ถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณี
ที่ขอข้อมูลนั้น เป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีที่มีกฎหมาย
บังคับ หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่มีการให้จัดส่ง
ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบ
ข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

มาตรา 24 หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

(1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(2) เป็นการใช้อุ้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

(3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติ หรือสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจสอบคุณค่าในการเก็บรักษา

(6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(8) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดย พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้กำหนดให้คนไทยทุกคนรวมถึงคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน โดยให้หน่วยงานของรัฐต้องระมัดระวังในการจัดเก็บ และมีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล รวมทั้งกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบข้อมูลสิทธิในการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารกรณีที่เกิดขึ้นได้ไม่ถูกต้อง

ทั้งนี้ กฎหมายยังได้กำหนดกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ โดยให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยยุทธวิธีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือคำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วแต่กรณี อันเป็นหลักประกันสิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ ให้มีความมั่นคงเพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว

ความหมายของข้อมูลข่าวสารของราชการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ระบุว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล ได้แก่ การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน ฯลฯ และจะต้องมีสิ่งบ่งชี้ด้วยว่าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นของบุคคลใด โดยอาจบ่งชี้เป็นชื่อ รหัส หมายเลขประจำตัว รูปถ่าย หรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่นก็ได้

คำว่า “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาตามมาตรา 21 เท่านั้น ไม่รวมถึงนิติบุคคล

เหตุผลสำคัญที่ต้องคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล เพราะปกติคนเราจะเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจหรือรำคาญใจ รวมทั้งเป็นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวด้วย โดยหลักการ หน่วยงานของรัฐจะนำไปเปิดเผยโดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมนั้นไม่ได้ ส่วนความยินยอมสามารถจัดทำได้ล่วงหน้าหรือจะทำได้เป็นครั้งคราว ที่จะเปิดเผยก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลข่าวสาร

ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยไม่ต้องขอความยินยอมได้ในบางกรณีตามที่กฎหมายกำหนด

สิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

1. สิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร

กรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีเหตุอันควรสงสัยหรือตรวจสอบพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนที่หน่วยงานของรัฐรวบรวมเก็บไว้มีข้อความส่วนใดที่ไม่ถูกต้องอยู่ด้วย พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นี้ ได้ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตนได้ เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อมิให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บและนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้บังเกิดผลร้ายแก่บุคคล นอกจากนี้ บุคคลยังมีสิทธิขอสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ด้วย ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธไม่ให้ตรวจสอบได้ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ให้ตรงกับความเป็นจริงอยู่เสมอ และพยายามเก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

2. สิทธิขอแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน

ถ้าบุคคลใดพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ผู้นั้นมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและแจ้งผลให้ผู้นั้นทราบโดยไม่ชักช้า

3. สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไข มีคำขออาจออุทธรณ์ ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยฯ ได้วินิจฉัยเช่นใด หน่วยงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตาม

4. สิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้

ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐ หมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้ การให้หมายเหตุไว้ เป็นวิธีการสุดท้ายกรณีที่ผู้ขอแก้ไขไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ชัดเจน และหน่วยงานยืนยันว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองนั้น ถูกต้องสมบูรณ์แล้ว เพื่อจะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนัก และใช้ดุลพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล จะทำได้ต่อเมื่อเข้าข่ายกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 เท่านั้น เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ การใช้ข้อมูลตามปกติ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อหจจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อป้องกันการฉ้อฉลหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลและต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ/หน่วยงานของรัฐ รวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอข้อเท็จจริง เป็นต้น

เมื่อทราบถึงหลักการและสิทธิส่วนบุคคลที่มีอยู่แล้ว หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกละเมิดหรือไม่ถูกต้องก็อย่าลืมใช้สิทธิกัน ทั้งนี้ เพื่อปกป้องประโยชน์ของตัวเอง

ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการให้เกิดความร่วมมือของประชาชน และเป็นการพัฒนาระบบราชการให้เกิดความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า สืบไป²

² ศูนย์ข้อมูลข่าวสารจังหวัดราชบุรี, <http://www.ratchaburi.go.th/centernews/index.htm>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554

ข้อมูลข่าวสารของการ มีประโยชน์ต่อประชาชน อย่างไร?

